

EEN WERKLOZE EEN WERKLOZE

door Jaap Kroonenburg

De jonge Lohuis is werkloos. Al maanden. Al jaren. Voor de werkverschaffing komt hij niet in aanmerking: z'n vader heeft vast werk en z'n zusters verdienen iets bij met wassen en naaien. Gebrek lijdt de jonge Lohuis niet. Z'n boterhammen zijn belegd en z'n kleren netjes en welverzorgd. Maar met zijn humeur is het niet in orde. Wanneer het heus een enkele maal gelukt een paar gulden te verdienen, smijt hij het geld onverschillig op tafel en verwijderd zich zonder één woord. Hij kan de flemend-zachte stem van z'n moeder niet verdragen als zij vraagt: „Nou.. waar hew je dat voor kreges?“, en nog minder als zij zoetelijk zegt: „Toch mooi.. zeun.. dat je temenste nog wát verdiend hewwe..“. Daar vloekt z'n opstandig hart tegenin. Nacht en dag zou ie willen werken en het geld met handen vol op tafel willen smijten en zeggen: „daar!.. daar hebben jullie alles met rente terug! Met „jullie“ bedoelt hij z'n moeder en z'n zusters. Z'n zusters!.. die werken voor hem.. Nee, ze zeggen er niets van als hij eens een sigaret opsteekt. Maar het is van hun centen: dat is in hun ogen te lezen. Hij rookt maar niet meer als hij aan tafel zit. Alleen als de oude Lohuis zegt: „Moeje niet es stoppe.. zeun?“, grijpt hij naar z'n pijp. Om z'n vader. Z'n vader!.. die zorgt dat z'n tabaksdoos niet leeg komt.. Die ongemerkt een paar sigaren in de binnenzak van z'n zondagse jas stopt.. De oude Lohuis lijdt onder het lege leven van zijn zoon. Hij vraagt God elke dag om werk. Werk voor zijn zoon. Dat beheerst hem zo, dat hij in zijn gebed de

duizenden vergeet, die óók geen werk hebben. Hij houdt dezen en genen werkgever aan, al weet hij van te voren dat zijn woorden vergeefs zullen zijn. Dan vraagt hij steeds hetzelfde: „As Uwe soms es wat voor me zeun het..“ Een hulpeloze tik aan z'n pet gaat aan die woorden vooraf, en een nog hulpelozer beweging volgt als hij stil weer heengaat. Elke nederlaag verdraagt hij geduldig. Maar 's avonds, alleen met z'n vrouw, vertelt hij met moedeloze stem.. Vrouw Lohuis komt dan de volgende morgen haar zoon tegemoet met de woorden: „Je vader het guster nog werrek voor je vraagd.. „Zo,“ zegt hij dan alleen maar, en gaat verbitterd weer heen. Waarom zegt ze dat?.. Om hem te treffen?.. Dat hij niet genoeg z'n best doet?.. Of om hem met de nederlaag van z'n vader bekend te maken?.. Z'n moeder!.. die hem beschouwt als een „blok aan 't been“.. Die er altijd op uit is, wat voor hem op te doen: de meiden hebben van de week weer zóveel verdiend.. en „Gerrut van oome Wullum“ het óók nog een buitenkansje gehad.. Misschien zegt ze het wel zonder bedoeling. Maar het is zo beroerd voor hem om aan te horen! De jonge Lohuis pakt alles aan wat hij krijgen kan. Met Kees Vet „den drijver“, loopt hij de vee-markten af. Kees Vet heeft goede jaren gekend. Maar sinds de grote veeauto's gekomen zijn, is „het sop van de ketel“. Toch weet Kees z'n „kossie“ nog wel op te halen. Hij heeft niet veel nodig: hij is met weinig tevreden. Als ie alle dagen z'n lijf maar vol krijgt en tabak heeft om te pruimen. De rest kan hem niet schelen. Een gerafelde broek en een paar

versleten schoenen, draagt en verdraagt hij geduldig. Alleen als de jonge Lohuis hem uit z'n dommeling wakker schudt, kan hij wel eens gaan mopperen. Is hij eenmaal zover, dan tempert de jonge Lohuis zich. Dan kan hij zich niet losrukken van de gedachte: een tevreden mens zijn rust geroofd te hebben. En toch begint hij later weer opnieuw..

De veemarkt is bijna afgelopen, als er een boer naar Kees Vet toekomt met de vraag „of ie twee koeien thuisbrengen wil“. Kees kent den boer niet, maar wel het gehucht waar hij woont. Hij berekent snel: bijna drie uur lopen.. en dat met overgehouden koeien die 's morgens dezelfde reis al gemaakt hebben.. dat kan hij niet alleen!.. losdrijven mag niet langs de dijk.. en als ze niet lopen wilden, dan zat iel.. dan moest Hein Lohuis maar meegaan.. al was het eigenlijk de moeite niet voor twee man.. want de boer had gezegd „k Geef niet meer as een golden van 't stuk.“ Hein Lohuis gaat mee, hoewel hij niet veel zin heeft om een „hallevé dag“ voor een „harde golde“ te lopen. De weg is lang en eenzaam en schijnt zonder einde. „Binne we dur nou nog niet?“ vraagt Hein Lohuis korzelijk. 't Was niet voor 't eerst dat hij zo vraagt. Kees Vet wijst met z'n stok in de verte: „Deer... in ien van die huize.. deer moet et wezel!“ Kees Vet heeft de koeien aan 't touw en Hein Lohuis jaagt ze aan. Soms geeft hij ze een harde klap, enkel uit nijdigheid, dat het zo ver is. „Je verlope meer an je schoene!“, moppert hij. „Ja.. dat doen je net“, gaf Kees toe. Een boerenknecht met een pet 25

zonder klep op 't hoofd en twee verschillende klompen aan: een gele en een witte, vragen ze om inlichtingen.

„Die grote plaas.. deer!.. met die ijzeren poort er voor,“ krijgen ze te horen.

Hein Lohuis veegt zich 't zweet van 't voorhoofd, kijkt eens naar de aangewezen „plaas“ en begint weer te kanker.

„Zo'n grote plaas!.. Hij zel wel skatrijk weze.. die karhengst.. En ons leet ie zowat voor niks l pe.. 'k Wou aars dattik maar in zijn skoene stong..

„Ik ook“, lacht Kees, „die binne licht beter as die van mijn“.

Ze zijn de boerenhoifstede nu dicht genaderd. Een meisje komt de voordeur uit, met een presenteerblaadje, waarop een kop en schotel. Ze loopt er mee naar een beschaduwde plekje onder de bomen voor 't huis, waar een vrouw zit, in een gemakkelijke stoel.

Die wordt deer maar op dur wenke bediend.. zien je dat Kees? ..Mevrouw leet de meid werreke en dur onderwijl op dur wenke bediene..“ zegt Hein Lohuis op niet te luide toon.

„Ja.. dattis et voordeel van de rijke..“ weet Kees Vet.

Ze lopen de pont door, het erf op, en Kees roept naar de vrouw: „Hier binne we met de koeien..“

De vrouw zegt iets tegen het meisje, en het meisje roept terug, dat ze maar doorlopen moeten naar achteren, daar is de werkmán wel.

De werkmán neemt de koeien over, en laat ze in 't land. Hij blijft nog even bij 't hek staan, en kijkt de beesten na, die loom het oude land in lopen.

Hein Lohuis komt bij hem staan en maakt een praatje.

„'s Jonge jonge wat een plaats!.. Wat zel die baas van jou een cente hebbe!.. meer cente as zorrege moeje maar rekene..“

Hij zegt nog meer. Over het vele land en het vee, en over de vrouw voor het huis, die op haar wenken bediend wordt.

Intussen komt het meisje naar hen toegelopen en zegt dat ze even binnen moeten komen, dan krijgen ze een kop thee.

Kees Vet wil al gaan en wendt zich tot Hein Lohuis. Maar die wordt door den werkmán aan z'n mouw getrokken.

„Ik geloof dat jij een paar goeie oge in je kop hebbe.. hè,“ begint de werkmán. Hij zegt dat zo ernstig en kijkt zo streng, dat

Hein er even door van streek geraakt. Maar hij bedenkt dat het misschien als een compliment bedoeld is: dat hij z'n ogen goed de kost geeft. Daarom antwoordt hij flink: „Ja, dat hewwik nèt!“

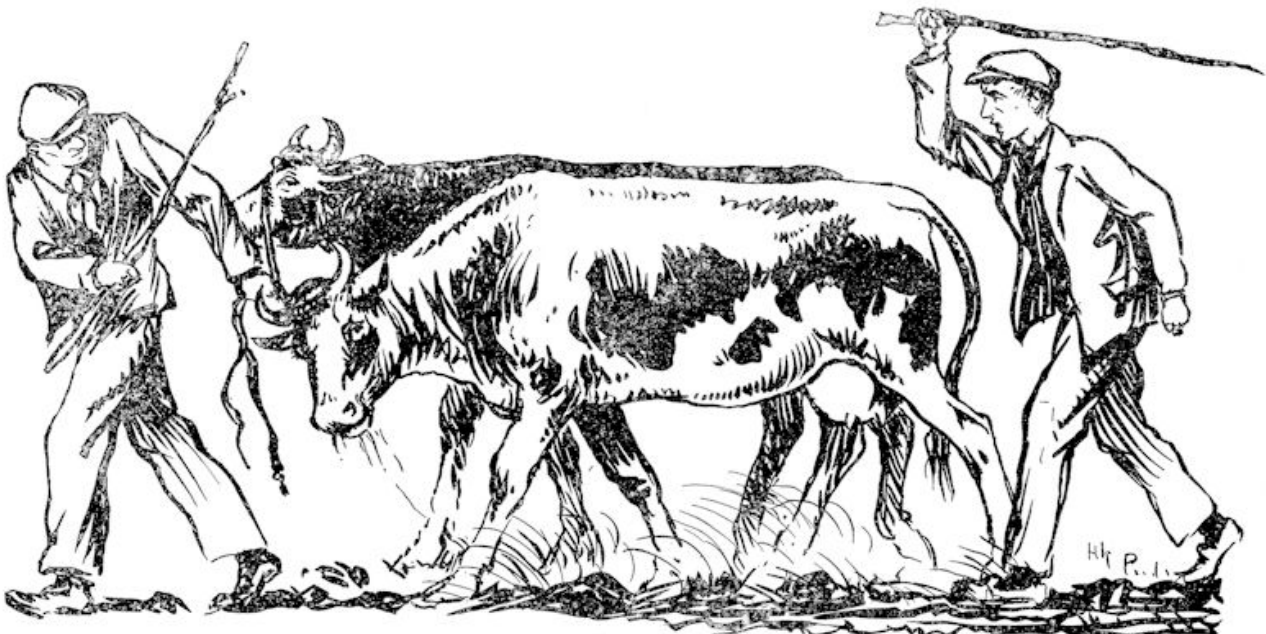
De werkmán buigt zich naar hem over en zegt: „Dan mag je deer wel erreg dankbaar voor weze.. want die vrouwe die voor et huis zit.. die hèt gien oge meer.. die is blind..“

Daar wordt Hein Lohuis stil van. Geen ogen meer.. Blind.. Ontzettend!..

Stil loopt hij achter Kees Vet aan naar binnen, door de achterdeur van de stal, over de met matten belegde planken „vlonder“. De losse planken klapperen onder zijn voeten. En bij elke klap klinkt het: blind.. blind.. blind..

Hij kijkt op zij, naar de stallen die netjes „opgemaakt“ zijn: de stalschotten gewit, de stijlen rood en blauw afgezet, daar tussen op de grond wit zand waarin allerlei figuren, en op het stalhout blauw-wit behangselpapier met molentjes en melkmeisjes. En overal staat: blind.. blind.. blind..

God!.. wat is hij nog rijk.. dat hij dat allemaal nog zien kan! Als ze weer heengaan kijkt Hein Lohuis meewarig naar het be-

schaduwde plekje.. naar de vrouw die niets van haar bezittingen kan zien.. Voor wie deze zonnige dag een zwarte nacht is.. Zoveel geld.. en toch arm..

* * *

Met grote gaten in z'n sokken komt de jonge Lohuis thuis. „Dat hew je van petoffels“, zegt z'n moeder, „je hadde beter je hoge skoene antrekke kennel.. Maar as je dur maar nee verdiend hewwe.. dat verzoet een hele hoop..

Hij zwijgt over z'n verdienste. Hij zegt alleen maar dat hij „koeie dreve had“ en waarheen. Dat is een heel eind!, weet de moeder, en ze denkt dat hij dan wel goed verdiend zal hebben. Ze heeft er niets mee op, dat hij het geld meestal zo ruw op tafel smijt. Maar deze keer wacht ze er op. Ze brandt van nieuwsgierigheid, hoeveel hij verdiend heeft. Maar ze komt het niet te weten voor 's avonds, als allen aan tafel zitten. Opeens begint hij met bevende stem: „k Hew me nog nooit zo rijk voeld as vandaag!“ Ze kijken allen met verwachting naar

hem op, maar hij houdt z'n ogen neer. Hij voelt de spanning waarmee ze op zijn woorden wachten. Hij durft niet op te kijken en ineens valt het hem zwaar verder te gaan.

Wat heeft hij gezegd!.. Nog nooit zo rijk gevoeld..

Ja.. dat kan hij wel tegen z'n vader zeggen.. die zal hem wel begrijpen.. maar de anderen.. die zitten met fel-begerige ogen te kijken naar z'n handen.. hoeveel geld hij tevoorschijn zal halen.. En hij heeft maar één gulden op tafel neer te leggen..

Z'n moeder heeft haar breiwerk naast zich neergelegd en z'n zusters zitten met hun ellebogen op tafel.

De oude Lohuis wacht ook. Maar anders. Hij telt niet het geld. Hij weegt de woorden. Hij kucht zenuwachtig en zegt aarzelend: „Nou zeun.. vertel es op..“

En dan vertelt de jonge Lohuis van de blinde vrouw..

Het is stil in de kamer, en het blijft stil, ook als hij uitverteld is. Hij kijkt tersluiks naar z'n vader, die met z'n hand langs z'n ogen strijkt, naar z'n moeder, die aan

de franje van het tafelkleedje plukt, en naar z'n zusters, die de verte inkijken. Dan haalt hij de gulden uit z'n zak en legt het geldstuk bijna eerbiedig op tafel, terwijl hij zegt: „Ettis niet veul.. moeder.. maar die ene golde het me een boel rijker maakt“.

„Die golde is een tientje waard.. zeun,“ zegt de oude Lohuis bevoogen.

Vrouw Lohuis tast bedremmeld naar de gulden en knikt op het gezegde van haar man. Ja.. zo was het wèll..

Maar als de oudste dochter, die altijd op tijd een scherp antwoord weet te vinden, terugvalt op haar stoel en smalend zegt: „Wasser alvast maar ien die dur een tientje voor gaf,“ dan is het aureool om de gulden verdwenen. Dan dringt het tot vrouw Lohuis door, dat ze voor die „gouden“ gulden, maar honderd centen krijgen kan. En de jonge Lohuis is weer in de nuchtere werkelijkheid teruggegooid. Hij heeft zich een ogenblik zo rijk gevoeld, maar een paar woorden hebben hem zijn schoon geschenk uit handen geslagen. Doch zijn vader geeft hem alles weer gaaf terug.

Als moeder en dochters in de keuken bezig zijn, en de oudste weer begint: „Ik docht datter heel wat komme zou.. dattie minstens een paar knake verdiend had“ en de jongste mokt: „En ik ken maar weer zien dat ze sokke heel komme“, legt de oude Lohuis een hand op de schouder van zijn zoon. Dan komt het diep-ontroerd over z'n lippen: „Me jongel.. jij hebbe vandaag je ouwe vader wat leerd!.. Je vader deen maar niks aars as bidde.. Bidde en noggerus bidde..

Nou ken ie danke!..

De jonge Lohuis kon geen woorden vinden. Alleen maar stijf de hand van zijn vader drukken. En dan weet hij heel zeker dat deze dag niet tevergeefs is geweest.

Een diep vreugdegevoel gaat weer in hem zingen.

Hij is zo dankbaar dat hij jong en gezond en sterk mag zijn, en van elke nieuwe dag de schoonheid af mag kijken.

De oude Lohuis kan weer danken. En de jonge Lohuis dankt mee..

Me jongel.. jij hebbe vandaag je oue vader wat leerd.

